

УДК 316.7:316.421

DOI 10.33514/1694-7851-2024-4-563-571

Жусупова А.Ж.

окутуучу

И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университети

Бишкек ш.

Coolmelody@mail.ru

Жуманалиева Н.О.

окутуучу

И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университети

Бишкек ш.

nazirazumanalieva@gmail.com

КОЛЛЕДЖ СТУДЕНТТЕРИНИН АНГЛИС ТИЛИН ҮЙРӨНҮҮСҮНӨ СОЦИАЛДЫК ЖАНА МАДАНИЙ КОНТЕКСТТИН ТААСИРИ

Аннотация. Илимий макаланын актуалдуулугу азыркы дүйнөдө англис тилин билүү окуудагы, кесиптик ишмердүүлүктөгү жана жеке жашоодогу ийгиликтин эң маанилүү факторлорунун бири болуп саналгандыгында. Ошондой эле тилди үйрөнүү процесси ал пайда болгон социалдык жана маданий контекст менен тыгыз байланышта. Макалада колледж студенттеринин англис тилин үйрөнүүсүнө социалдык жана маданий контексттин таасири талданып, студенттердин мотивациясына, окуу стратегиясына жана окуу ишмердүүлүгүнө таасир этүүчү социалдык жана маданий контексттин негизги факторлору аныкталып, англис тилин окутуу процессин социалдык жана маданий контекстке ылайыкташтыруу боюнча сунуштары иштеп чыгылды. Бир жагынан, маданияттар аралык баарлашуу оозеки англис тилин үйрөтүүдө маанилүү ролду ойнойт, мындан тышкары, англис тилин оозеки окутуу маданияттар аралык коммуникация компетенттүүлүгүн өркүндөтөт. Башка жагынан алып караганда, кээ бир өлкөлөрдө англис тили ийгиликтүү келечектеги мансап үчүн зарыл шарт эмес. Студенттердин маданияттар аралык оозеки баарлашуу көндүмдөрүн өркүндөтүү маданияттар аралык коммуникация көндүмдөрүнө жана англис тилин оозеки окутууга бирдей көңүл бурулмайынча мүмкүн эмес. **Изилдөө усулдары катары** илимий адабияттарды талдоо, окуу материалдарын талдоо, сурамжылоо, түздөн-түз байкоо жүргүзүү, индукция жана дедукция колдонулду.

Негизги сөздөр: социалдык контекст, маданий контекст, англис тилин үйрөнүү, колледж студенттери, мотивация, окуу стратегиялары, маданият аралык байланыш.

Жусупова А.Ж.

преподаватель

Кыргызский государственный университет имени И. Арабаева

г. Бишкек

Cool_melody@mail.ru

Жуманалиева Н.О.

преподаватель

Кыргызский государственный университет имени И. Арабаева

г. Бишкек

nazirazumanalieva@gmail.com

ВЛИЯНИЕ СОЦИАЛЬНОГО И КУЛЬТУРНОГО КОНТЕКСТА НА ИЗУЧЕНИЕ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА ДЛЯ СТУДЕНТОВ КОЛЛЕДЖА

Аннотация. Актуальность научной статьи заключается в том, что в современном мире знание английского языка является одним из важнейших факторов успеха в учебе, профессиональной деятельности и личной жизни. Также процесс изучения языка тесно связан с социальным и культурным контекстом, в котором он возникает. В статье анализируется влияние социального и культурного контекста на изучение английского языка студентами колледжей, определяются ключевые факторы социального и культурного контекста, влияющие на мотивацию студентов, стратегию обучения и учебную деятельность, а также разрабатываются рекомендации по адаптации процесса преподавания английского языка к социальному и культурному контексту. С одной стороны, межкультурное общение играет важную роль в обучении устному английскому языку, кроме того, устное обучение английскому языку улучшает компетентность в межкультурном общении. С другой стороны, в некоторых странах английский язык не является необходимым условием для успешной будущей карьеры. Развитие навыков межкультурного устного общения у студентов невозможно, если не будет уделено одинаковое внимание навыкам межкультурного общения и устному преподаванию английского языка. В качестве **методов исследования** использовались анализ научной литературы, анализ учебных материалов, опрос, прямое наблюдение, индукция и дедукция.

Ключевые слова: социальный контекст, культурный контекст, изучение английского языка, студенты колледжей, мотивация, стратегии обучения, межкультурное общение.

Zhusupova A.Zh.

teacher

Kyrgyz State University named after I. Arbaev

Bishkek c.

Coolmelody@mail.ru

Zhumanalieva N.O.

teacher

Kyrgyz State University named after I. Arbaev

Bishkek c.

nazirazumanalieva@gmail.com

THE INFLUENCE OF SOCIAL AND CULTURAL CONTEXT ON ENGLISH LANGUAGE LEARNING FOR COLLEGE STUDENTS

Abstract. The relevance of the scientific article is that in the modern world, knowledge of English is one of the most important factors of success in studies, professional activity and personal life. Also, the process of language learning is closely related to the social and cultural context in which it occurs. The article analyses the influence of social and cultural context on college students' English language learning, identifies the key factors of social and cultural context that influence students' motivation, learning strategy and learning activities, and develops recommendations for

adapting the English language teaching process to the social and cultural context. On the one hand, intercultural communication plays an important role in oral English teaching, besides, oral English teaching improves intercultural competence. On the other hand, in some countries, English is not a prerequisite for a successful future career. The development of students' intercultural oral communication skills is not possible if intercultural communication skills and oral English teaching are not given equal attention. Analysis of scientific literature, analysis of teaching materials, survey, direct observation, induction and deduction were used as **research methods**.

Key words: social context, cultural context, English language learning, college students, motivation, learning strategies, intercultural communication.

Киришүү. Заманбап дүйнөдө англис тилин билүү ийгиликтин эң маанилүү факторлорунун бири. Бул билим, маалымат, карьера жана эл аралык баарлашууга мүмкүнчүлүк берет. Көптөгөн колледж студенттери үчүн англис тилин үйрөнүү окуу планынын милдеттүү бөлүгү болуп саналат. Бирок, тилди үйрөнүү процесси ал пайда болгон социалдык жана маданий контекст менен тыгыз байланышта:

- Социалдык контекстке тил чөйрөсү, маданий баалуулуктар, социалдык нормалар, билим берүү тутуму, студенттердин мотивациясы, окутуучулар колдонгон окутуу ыкмалары сыяктуу факторлор кирет.

- Маданий контекст тил, үрп-адат, каада-салт, баалуулуктар, искусство, адабият сыяктуу кубулуштардын кенири чөйрөсүн камтыйт.

Колледж студенттери тарабынан англис тилин үйрөнүүгө социалдык жана маданий контексттин таасири көп кырдуу жана ар тараптуу. Бир жагынан, социалдык жана маданий контекст тил үйрөнүүнү жеңилдетет. Мисалы, эгерде студенттер англис тилинин өкүлдөрүнүн курчоосунда болсо, анда алар сүйлөө практикасына көбүрөөк мүмкүнчүлүк алышат. Мындан тышкары, эгерде тилдин баалуулуктары жана нормалары студенттердин баалуулуктары жана нормалары менен дал келсе, бул алардын тил үйрөнүүгө болгон мотивациясын жогорулатат. Экинчи жагынан, социалдык жана маданий контекст тил үйрөнүүнү кыйындатат. Мисалы, студенттер англис тилинин өкүлдөрү менен иш алып баруу мүмкүнчүлүгүнө ээ болбосо, сүйлөө жөндөмүн өрчүтүү кыйынга турушу мүмкүн. Ошондой эле, эгерде тилдин баалуулуктары жана нормалары студенттердин баалуулуктарынан жана нормаларынан такыр башкача болсо, анда бул маданий шокко жана тил үйрөнүүгө болгон мотивациянын төмөндөшүнө алып келиши мүмкүн. Себеби тил маданий баалуулуктарды – лексикада, грамматикада, идиомикада, макал-лакаптарда, фольклордо, көркөм жана көркөм адабиятта, жазуу жана сүйлөө формаларында сактайт [5, 2646].

Колледж студенттери тарабынан англис тилин үйрөнүүгө социалдык жана маданий контексттин таасирин изилдөө теориялык изилдөө үчүн да, практикалык иш үчүн да чоң мааниге ээ.

- Бул жааттагы теориялык изилдөөлөр социалдык жана маданий факторлор тил үйрөнүү процессине кандай таасир этерин жакшыраак түшүнүүгө мүмкүндүк берет.

- Практикалык изилдөөлөр социалдык жана маданий контексттин өзгөчөлүктөрүн эске алган англис тилин окутуунун эффективдүү ыкмаларын иштеп чыгууга мүмкүндүк берет.

Бул **изилдөөнүн максаты** – колледж студенттеринин англис тилин үйрөнүүсүнө социалдык жана маданий контексттин таасирин талдоо. Изилдөө усулдары катары илимий адабияттарды талдоо, колледж студенттерин сурамжылоо, студенттер жана окутуучулар менен маектешүү, окуу материалдарын талдоо колдонулду.

Колледж студенттери тарабынан англис тилин үйрөнүүгө социалдык жана маданий контексттин таасири ар кандай теориялык ыкмалардын алкагында көптөгөн окумуштуулар тарабынан изилденген ар тараптуу тема. Социалдык-маданий мамиле эң кеңири таралган ыкмалардын бири болуп саналат жана тил, маданият жана коомдун ортосундагы тыгыз байланышты баса белгилейт. Бул ыкманын алкагында изилдөөчүлөр социалдык жана маданий факторлор студенттердин мотивациясына, окуу стратегияларына, академиялык көрсөткүчтөрүнө, тилди кабыл алууга жана колдонууга кандай таасир этерин изилдешет. Социалдык-маданий ыкманын алкагында жүргүзүлгөн эң маанилүү изилдөөлөрдүн айрымдары:

Ward, C. (The sociolinguistics of English as an international language). Бул эмгегинде Ward англис тилинин эл аралык тил катары кандайча иштешин жана анын колдонулушуна социалдык жана маданий факторлор кандай таасир этерин талдайт. Norton, D. (Identity and language learning). Бул эмгегинде Нортон изилдейт студенттердин инсандыгы алардын тил үйрөнүүгө болгон мамилесине жана академиялык көрсөткүчтөрүнө кандай таасир этээрин изилдейт. Cummins, J. (Language, power, and identity). Бул эмгекте Cummins бийлик менен инсандыктын ортосундагы тил байланышын карайт. Ал тилди билүү эмансипациянын куралы да, эзүүнүн куралы да болушу мүмкүн деп ырастайт. Белкина, И.В., Степаненко, Е.А. (Англис тилин окутууда көркөм адабияттын колдонулушу). Авторлор адабий тексттерди колдонуу окуучуларды башка маданияттар жана алардын жашоо образы менен тааныштырууга мүмкүнчүлүк түзөрүн белгилешет. Загрядская, Н.В. (Социологиялык компетенттүүлүк лингвистикалык эмес университеттин студенттерине англис тилин окутуу процессиндеги маданияттар аралык коммуникативдик компетенттүүлүктүн компоненти катары). Автор тилди үйрөнүүгө түрткү берүүчү маанилүү фактор болуп саналган тилдин өлкөнүн маданий баалуулуктарын түшүнүү деп ырастайт. Ястребова, О. И. (Биргелешип окутуу технологиясын колдонуу менен чет тил сабактарында окуучулардын маданияттар аралык компетенттүүлүгүн калыптандыруу). Автор биргелешип окутуу технологиясын колдонуу студенттерге маданияттар аралык коммуникация көндүмдөрүн өнүктүрүүгө жана англис тилин натыйжалуу үйрөнүүгө кандайча мүмкүндүк берерин сүрөттөйт. Е.М. Верещагин жана В.Г. Костомаров "маданият" сөзүнүн маанисин "белгилүү бир коом же цивилизация, айрыкча анын идеяларына, искусствосуна, жашоо образына байланыштуу кабыл алынган, ошондой эле маданият идеялардан, үрп-адаттардан, жана белгилүү бир коомдо бөлүштүрүлгөн искусство" деп аныктайт [2, 266]. Ошондой эле интерактивдүү окутуу ыкмаларын Кожомкулова Г.Э., Кулубаева А.М. изилдеген, алардын пикирине ылайык, интерактивдүү окутуу ыкмалары студенттердин билим сапатын жогорулатуунун натыйжалуу жолу болуп саналат. Алар студенттерге окуу процессине активдүү катышууга, коммуникация көндүмдөрүн, лидерлик жөндөмдөрүн, критикалык ой жүгүртүүлөрдү жана көйгөйлөрдү чечүүдө чыгармачыл мамилелерди өнүктүрүүгө мүмкүнчүлүк берет. Окуу процессинде интерактивдүү окутуу ыкмаларын колдонуу окутуунун сапатын олуттуу түрдө жакшыртат, ошондой эле студенттерди кийинчерээк ийгиликтүү карьерага даярдайт [4, 266].

Чет тилин үйрөнүү процессине байланышкан көйгөйлөр ар дайым ата мекендик жана чет элдик окумуштуулардын жана окутуучулардын көңүлүн буруп, компетенттүүлүктүн

маанилүүлүгүн баса белгилешкен: Г.Болл, В. Биденко, И.Бех, Г.Белицкая, Л.Берестова, Н.Чомский, Г.Дегтярева, Н.Гришанова, С.Гончаренко, А.Кочубей, В.Кремен, В.Куницына, Н.Кузьмина, А.Маркова, Ю.Равен, И.Войнар, Г.Уайт, Ибраимова, Ч. К., Осмонова, А. А., Жумалиева, Г. А., Садыкова, А. А., Исанова, Ч. Н. ж.б. Чет тилдерди үйрөнүү процессин изилдөөгө филологиялык багытта А.Леонтович, С.Тер-Минасова, Н.Трошина, этнопсихологияда В.Крыско, Н.Лебедева, В.Садохин, А. Стефаненко олуттуу салым кошушкан. Бирок, процесстин социалдык-маданий өзгөчөлүктөрүн эске алуу менен, чет тили жаатында компетенттүүлүктү калыптандыруу процессинин натыйжалуулугун камсыз кылуу үчүн, али жетиштүү изилдене элек бул маселе боюнча башка өлкөлөрдүн тажрыйбасына кайрылуу пайдалуу болот.

Макаланын негизги материалы. Көптөгөн өлкөлөрдө тилди, өзгөчө англис тилин эл аралык тил катары үйрөнүүнүн натыйжалуулугун жогорулатууга багытталган билим берүү тармагында болуп көрбөгөндөй реформалар жүрүп жатат, чет тилин билбестен адис эмгек рыногунда атаандаштыкка жөндөмдүү деп эсептелбейт. Акыркы жылдары алардын билим берүү министрликтери жарандарга эки чет тилин (англис тили жана эне тили) үйрөнүү мүмкүнчүлүгүн берүү жана ошону менен дүйнөлүк саясатта жана трансулуттук рыноктордо өлкөлөрдүн позициясын бекемдөө максатында улуттук кош тилдүү программаны активдүү киргизүүдө [6, 97б].

Ошентип, англис тилин үйрөтүү үчүн эки карама-каршы контекстин бар экенин айтууга болот: англис тилдүү студенттерди жалпы билимди жана көндүмдөрдү өркүндөтүүгө үйрөтүү жана англис тилдүү эмес студенттерди англис тилдүү чөйрөдө андан ары социалдаштырууга үйрөтүү. Бул эки контекстке тең мүнөздүү, карама-каршылыктуу болсо дагы, башка сабактардын мазмунун ийгиликтүү үйрөнүү үчүн англис тилин өздөштүрүүнүн натыйжалуулугун жогорулатуу маселеси.

Коомдо тил ар кандай функцияларды аткарат: номинативдик (тилдин нерселерди жана процесстерди белгилөө жана көрсөтүү жөндөмү), когнитивдик (окуу процессине катышуу), баарлашуу (адамдардын ортосундагы баарлашуу процессине катышуу) ж. б. Тил адамдарга дүйнөгө болгон көз карашы бар белгилүү бир социалдык топтун элементтери катары аныктоого мүмкүндүк берет. Бул адамдарга азыркы учурда өз потенциалын түшүнүүгө жана мурунку тажрыйбанын негизинде келечектеги өнүгүү келечегин көрүүгө өбөлгө түзөт. П.Фрейре жана Д.Македо бул компоненттер улуттун экономикалык кызыкчылыктары жана идеологиясы менен тыгыз байланышта деп эсептешет, ал жакыр, артыкчылыксыз жарандарды жана улуттук азчылыктарды улуттук биримдик логикасына, үстөмдүк кылуучу маданий салтка илгерилетүүгө багытталган. Д.Хаймс тилдин пайда болушу жана иштеши улуттук салттарга түздөн-түз байланыштуу деп эсептейт [7, 76].

Салт жана социалдык-маданий контекст студенттердин англис тилин үйрөнүүгө болгон мамилесине дүйнө жүзү боюнча олуттуу таасир этерин баса белгилөө керек. Эгерде социалдык-маданий чөйрө атаандаштыкты жайылтса, анда ал окууга оң көз карашты жаратат жана англис тилин үйрөнүүгө түрткү берет. Англис тилин үйрөнүүгө болгон позитивдүү маанай жана мотивация көбүнчө социалдык чөйрөгө байланыштуу. Кызыктуу факт, бул көрүнүш дүйнөнүн бардык өлкөлөрүндө бар жана теориялык изилдөөлөр көрсөткөндөй, атаандаштык жана колдоочу чөйрө окуу мотивациясын бир топ жогорулатат. Мындан тышкары, ар кандай изилдөөлөр көрсөткөндөй, англис тилин билүү деңгээлине ар кандай улуттук жана социалдык-маданий факторлор олуттуу таасир этет. Мисалы, Сауд Арабиясында араб тили коомдун лингвистикалык, маданий жана диний мурасы катары

каралат. Ошол эле учурда, англис тили калктын көпчүлүгү тарабынан ийгиликтүү жашоонун бирден-бир каражаты деп эсептелбейт, бирок англис тилинде баарлашуу көндүмдөрүнүн жоктугу өлкөнүн жогорку окуу жайларына кабыл алуудагы негизги тоскоолдуктардын бири болуп саналат. Андан тышкары, ата-энелер кайдыгер болсо, үй-бүлөлөрдө англис тилин үйрөнүүгө түрткү жок экендигин белгилей кетүү керек.

Адабиятты талдоонун натыйжасында, улуттун маданиятын, студенттер үйрөнүп жаткан тилди түшүнбөгөндүгү көндүмдөргө ээ болбой калуунун жана маданияттар аралык байланыштын негизги себеби болуп саналат деген тыянак чыгарсак болот. Көпчүлүк учурларда, окутуунун салттуу аспектилерине (айтылышы, грамматикасы, лексикасы) басым жасалат. Тилекке каршы, тилдин артында турган тиешелүү маданияттарды изилдөө көп учурда көз жаздымда калат. Англис тилин канааттандыруу эмес билүүнүн дагы бир себеби-стильди туура эмес түшүнүү, анын тандоосу ал маанилүү болгон конкреттүү кырдаалга жана сүйлөшүүнүн мазмунуна, маектештердин келип чыгышына жана баарлашуу түрүнө жараша болот. Көбүнчө студенттер маектештин наамына, маектешүү болгон чөйрөгө көңүл бурушпайт, бул өз кезегинде туура эмес маданияттар аралык баарлашууга алып келет. Талданган материалдарда изилдөөчүлөр студенттердин маданияттар аралык компетенттүүлүгүн жогорулатуу үчүн оозеки тилди окутуу тиешелүү педагогикалык, психологиялык жана лингвистикалык теорияларга негизделиши керектигин белгилешет. Оозеки тилди окутуу окуу максаттарына, мазмунуна, стратегияларына жана баалоо ыкмаларына ылайык көп багыттуу өз ара аракеттенүүнү камтыйт. Чет элдик окумуштуулар студенттин багытын, чыныгы тил чөйрөсүн, мугалим менен өз ара аракеттенүүнү чет тилин натыйжалуу окутуунун жана студенттин маданияттар аралык баарлашуу көндүмдөрүн өркүндөтүүнүн негизги факторлору катары аныкташат.

Колледж студенттери үчүн англис тилин үйрөнүүгө социалдык жана маданий контексттин таасири теориялык изилдөөлөр үчүн да, практикалык иштер үчүн да актуалдуу жана комплекстүү тема болуп саналат.

Социалдык контекстке тил чөйрөсү, маданий баалуулуктар, социалдык нормалар, билим берүү тутуму, студенттердин мотивациясы, окутуучулар колдонгон окутуу ыкмалары сыяктуу факторлор кирет.

Маданий контекст тил, үрп-адат, салт, баалуулуктар, искусство, адабият сыяктуу кубулуштардын кеңири спектрин камтыйт.

Колледж студенттери тарабынан англис тилин үйрөнүүгө социалдык жана маданий контексттин таасири оң же терс болушу мүмкүн.

Социалдык контексттин оң таасирлери:

- Тил чөйрөсүнө терең кирүү тилди тезирээк жана натыйжалуу үйрөнүүгө жардам берет.
- Изилденип жаткан тилдин маданий баалуулуктарын түшүнүү аны үйрөнүүгө түрткү берет.
- Окутууда социалдык нормаларды колдонуу аны натыйжалуураак кыла алат.

Социалдык контексттин терс таасирлери:

- Тил чөйрөсүнүн жоктугу тил үйрөнүү процессин жай кылышы мүмкүн.
- Маданий айырмачылыктар түшүнбөстүктөргө жана конфликттерге алып келиши мүмкүн.
- Терс социалдык нормалар тилди натыйжалуу үйрөнүүгө тоскоол болушу мүмкүн.

Маданий контексттин оң таасирлери:

- Изилденип жаткан тилдин үрп-адаттары жана каада-салттары менен таанышуу студенттердин көз карашын кеңейтет.

- Изилденип жаткан тилдин баалуулуктарын түшүнүү толеранттуулукту жана маданияттар аралык компетенттүүлүктү калыптандырууга өбөлгө түзөт.

- Окутууда искусство жана адабиятты колдонуу аны кызыктуу кылат.

Маданий контексттин терс таасирлери:

- Үйрөнүп жаткан тилдин үрп-адаттарын жана каада-салттарын билбөө ыңгайсыз жагдайларга алып келиши мүмкүн.

- Изилденип жаткан тилдин баалуулуктарын түшүнбөө ыңгайсыздыкты жаратышы мүмкүн.

- Тил жана анын маданияты жөнүндө терс стереотиптер студенттердин мотивациясын төмөндөтүшү мүмкүн.

Колледж студенттеринин англис тилин үйрөнүүсүнө социалдык жана маданий контексттин терс таасирин азайтуу үчүн студенттердин тил чөйрөсүнө чөмүлүүсү үчүн шарттарды түзүү, студенттерди үйрөнүп жаткан тилдин маданий баалуулуктары менен тааныштыруу, окутууда социалдык жана маданий контексттин өзгөчөлүктөрүн эске алган ыкмаларды колдонуу жана студенттерде маданияттар аралык компетенцияны калыптандыруу зарыл.

Корутунду. Бул изилдөөдө колледж студенттеринин англис тилин үйрөнүүсүнө таасир этүүчү социалдык жана маданий контексттин негизги факторлору талданып, бул факторлордун студенттердин мотивациясына, окуу стратегиясына жана ишине тийгизген таасири изилденип, англис тилин окутуу процессин социалдык жана маданий контекстке ылайыкташтыруу боюнча сунуштар иштелип чыкты.

Социалдык жана маданий контекстти эске алуу менен англис тилин окутуу процессин оптималдаштыруу боюнча **көрсөтмөлөр:**

Жалпы сунуштар:

- Студенттердин тил чөйрөсүнө чөмүлүүсү үчүн шарттарды түзүү: аутенттик материалдарды колдонуу (тексттер, аудио, видео, тасмалар, ырлар), тилдик клубдарды жана сүйлөө практикаларын уюштуруу, англис тил өкүлдөрүн сабактарга чакыруу, студенттерди сабактан тышкары убактарда англис тилинде баарлашууга үндөө.

- Студенттерди үйрөнүп жаткан тилдин маданий баалуулуктары менен тааныштыруу: окутууда искусство, адабият, музыка жана кино чыгармаларын колдонуу, маданий иш-чараларды уюштуруу (көргөзмөлөр, концерттер, фестивалдар), окутулуп жаткан тилдин маданият өкүлдөрүн сабактарга чакыруу, окуучуларды изилденүүчү өлкөнүн тарыхы жана салттары менен тааныштыруу.

- Социалдык жана маданий контексттин өзгөчөлүктөрүн эске алган окутуу ыкмаларын колдонуу: окутуунун коммуникативдик ыкмаларын колдонуу (ролдук оюндар, талкуулар, долбоорлор), окутуунун маданияттар аралык ыкмаларын колдонуу (маданияттарды салыштырмалуу талдоо, case-study, маданияттар аралык коммуникациялар), окуучулардын индивидуалдык өзгөчөлүктөрүн эске алуу (алардын маданий теги, баалуулуктары, кызыкчылыктары).

- Студенттердин маданияттар аралык компетенттүүлүгүн өнүктүрүү: маданияттар аралык баарлашуу көндүмдөрүн өнүктүрүү (угуу, түшүнүү, башка маданиятты урматтоо), критикалык ой жүгүртүүнү өнүктүрүү (маалыматты талдоо, тыянак чыгаруу жана

көйгөйлөрдү чечүү), толеранттуулукту өнүктүрүү (башка маданияттагы адамдарды кабыл алуу жана түшүнүү).

Окутуучулар үчүн сунуштар:

- Маданияттар аралык коммуникация боюнча тренингдерге катышуу.
- Ишмердүүлүгүндө маданияттар аралык байланышка арналган ар кандай окуу материалдарын жана ресурстарды колдонуу.

- Сабактарыңызда ишеним жана өз ара урматтоо атмосферасын түзүү.
- Студенттерди өз ой-пикирин жана идеяларын айтууга шыктандыруу.
- Окуучулардын билимин жана көндүмдөрүн баалоонун ар кандай формаларын колдонуу.

Студенттер үчүн сунуштар:

- Тилдик чөйрөгө аралашуу: мүмкүн болушунча англисче сүйлөгөндөрдү угуу, англис тилиндеги тасмаларды жана сериалдарды көрүү, англис тилиндеги китептерди жана макалаларды окуу, англис тили өкүлдөрү менен баарлашуу.

- Үйрөнүлүп жаткан тилдин маданиятын үйрөнүү: тилдин маданияты жөнүндө китептерди жана макалаларды окуу, фильмдерди жана сериалдарды көрүү, музыка угуу, көргөзмөлөргө жана музейлерге баруу.

- Тил үйрөнүүнүн ар кандай ыкмаларын колдонуу: сабактарга катышуу, өз алдынча окуу, онлайн ресурстарды колдонуу, видеосабактарды көрүү, подкасттарды угуу.

- Каталардан коркпоо, себеби каталар окуу процессинин бир бөлүгү.

- Мотивацияны жоготпоо: максаттарды коюу, тил үйрөнүүдөгү прогрессти көзөмөлдөө, өзүнө ишенүү.

Бул сунуштарды англис тилин окутуу практикасына киргизүү анын сапатын жана натыйжалуулугун жогорулатууга, ошондой эле студенттер үчүн окуу процессин кызыктуу жана кызыктуу кылууга мүмкүндүк берет.

Ошентип, жүргүзүлгөн изилдөө тилди "белгилердин коддолгон тутуму" катары гана эмес, үйрөнүүнүн маанилүүлүгүн аныктоого мүмкүндүк берет. Чет тилин натыйжалуу окутуунун зарыл шарттарынын бири болуп студенттердин маданияттар аралык мамилелердин өзгөчөлүгүн, атап айтканда, эне тилинин сүйлөө актыларынын структураларындагы айырмачылыктарды, максаттуу маданияттын баалуулуктар системасын, улуттук маданияттын ченемдерине ылайык вербалдык жана вербалдык эмес жүрүм-турумдун өзгөчөлүктөрүн өздөштүрүүсү үчүн шарттарды түзүү саналат. Бул изилдөө актуалдуу жана келечектүү болуп саналып, андан ары, колледж студенттеринин англис тилин үйрөнүүсүнө социалдык жана маданий контексттин таасири, жаш курагы, тилди билүү деңгээли, гендердик өзгөчөлүктөрү сыяктуу ар кандай факторлорду эске алуу менен улантууга болот.

Колдонулган адабияттар:

1. Азимова, Н. Н. (2017). Влияние социокультурного контекста на формирование межкультурной компетенции студентов вузов // Вестник Челябинского государственного университета, 3 (41), – С. 127-132.

2. Верещагин Е.М., Костомаров В.Г. Язык и культура. – М., 1990. – 192 с. 2. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация. – М.: Слово, 2000. – С.264.

3. Ибраимова, Ч. К. (2017). Использование аутентичных материалов в процессе обучения английскому языку студентов неязыковых вузов Кыргызской Республики // Вестник Кыргызско-Турецкого университета "Манас", 9 (1), – С. 142-146.

4. Кожомкулова Г.Э., Кулубаева А.М. Окуунун интерактивдүү методдору студенттердин окуу сапатын жогорулатуунун каражаты катары. И.Арабаев атындагы КМУнун жарчысы. 2023. №2. – 383-388 б.

5. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация. – М.: Слово, 2000. – С. 264.

6. Abad J. (2013). Педагогические факторы, влияющие на обучение в EFL: некоторые аспекты профессионального развития учителей. Профиль, Колумбия. Т. 15. № 1. – С. 97-108.

7. Yesid W. Развитие межкультурной коммуникационной компетенции в практике преподавания устного английского языка. Преподавание английского языка / W. Yesid, E. Almesiga. 2010. Т. 8. № 12. – С. 7-9.

Рецензент: филология илимдеринин кандидаты, доценттин м.а. Алишова Р.К.